

ВИСНОВКИ

експертної комісії Міністерства освіти і науки України про підсумки проведення акредитаційної експертизи підготовки бакалаврів з напрямку 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» в Державному вищому навчальному закладі «Херсонському державному аграрному університеті»

Відповідно до пункту 4 «Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2011 р. № 978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах», з метою проведення чергової акредитаційної експертизи підготовки бакалаврів з напрямку 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» в Державному вищому навчальному закладі «Херсонському державному аграрному університеті»

Голова комісії: Рокочинський Анатолій Миколайович – завідувач кафедри природооблаштування та гідромеліорацій Національного університету водного господарства та природокористування, доктор технічних наук, професор;

Член комісії: Ткачук Андрій Васильович – декан еколого-меліоративного факультету Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

У період з 5 по 6 червня 2016 року розглянуто матеріали, подані на експертизу ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет», та проведено на місці перевірку відповідності державним акредитаційним вимогам стану кадрового, навчально-методичного, матеріального та організаційного забезпечення підготовки бакалаврів з напрямку 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)».

За результатами проведеної роботи експертна комісія встановила наступне:

1. Загальна характеристика ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» є одним з найстаріших навчальних закладів аграрного профілю в Україні. 1 вересня 1874 р. за рішенням Херсонського губернського земського зібрання (сесії 1872 р.) та згідно наказу імператора Олександра II було відкрито Херсонське земське сільськогосподарське училище I ступеня з 3-річним, потім 4-річним строком навчання. У 1920 р. за наказом Миколаївського губнаросвіти було створено сільськогосподарський технікум зі статусом ВНЗ, який рішенням Ради наркомів УРСР у 1928 р. було реорганізовано в Херсонський сільськогосподарський інститут ім. О.Д. Цюрупи.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

У 1998 р. постановою Кабінету Міністрів України від 2 червня № 767 на базі Херсонського державного сільськогосподарського інституту створено Херсонський державний аграрний університет.

Повна назва університету – Державний вищий навчальний заклад «Херсонський державний аграрний університет».

Скорочена назва університету – ДВНЗ «ХДАУ».

У 2014 році ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» відсвяткував своє 140-річчя від дня заснування. На сьогоднішній день він є одним з найстаріших і найвідоміших вищих навчальних аграрних закладів України. Упродовж цього тривалого періоду навчальний заклад зазнав чималого реформування, здолав численні перешкоди. Багаторічна історія університету свідчить про нелегкий шлях його становлення та зростання.

Сьогодні університет – провідний вищий навчальний заклад в Південному регіоні України з підготовки кадрів вищої кваліфікації для аграрного сектора економіки, гідромеліорації, водного і рибного господарства, промислового і цивільного будівництва, природоохоронної діяльності.

Діяльність ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» відповідає вимогам Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Статуту Херсонського державного аграрного університету (zareestrovаний 06.06.2012 р., № 14991050003002561).

Міністерством освіти та науки України ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» видана ліцензія (Серія АЕ № 527473 від 14.11.2014 р.) про дозвіл надання освітніх послуг, пов'язаних з одержанням вищої освіти за ОКР «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр». Наказом МОН України від 13.07.2012 р. університет акредитований за IV рівнем (ліцензія РД-IV №2255107).

Університет включено до Державного реєстру вищих навчальних закладів України (реєстрація №22-Д-753 від 15.05.2010р.).

Свідоцтво про державну реєстрацію юридичної особи – серія А01 № 722432 від 09.02.2001 р.

Керівництво ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» здійснює ректор Базалій Валерій Васильович – доктор сільськогосподарських наук, професор, випускник агрономічного факультету 1972 року за спеціальністю «Агрономія», кваліфікація – вчений агроном.

В університеті здійснюється підготовка фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» за 12 напрямками на денній та 11 на заочній формах навчання. Плідно працює довузівська підготовка, перепідготовка незайнятого населення, підвищення кваліфікації та отримання другої вищої освіти. Ефективно працює аспірантура з 13 напрямів, докторантура – з 3 напрямів. При університеті функціонує спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських і докторських дисертацій з трох спеціальностей. Здійснюється робота з упровадження дистанційної освіти, як однієї із перспективних форм навчання.

Зазначену навчальну, наукову та виховну роботу здійснюють науково-педагогічні працівники університету, зокрема: 1 академік та 3 член-

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

кореспонденти, 26 докторів наук, професорів; 158 кандидатів наук, доцентів; 13 заслужених діячів науки і техніки України, заслужених працівників освіти, вищої школи, сільського господарства України, заслужених винахідників України.

В структурі університету функціонує п'ять факультетів, Інститут післядипломної освіти і дорадництва, Центр інформаційних технологій і міжнародного співробітництва, Видавничий центр «Колос». До складу університету входять Скадовський сільськогосподарський технікум, три проблемні науково-дослідні лабораторії, три музеї, дослідне поле, полігон механізації і охорони праці, колекційний розсадник, спортивно-оздоровча база «Колос» на березі Чорного моря, водна станція на р. Дніпро.

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» у своїй діяльності керується діячими нормативними документами Міністерства освіти і науки України, на основі яких в університеті розроблені і затверджені відповідні положення ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет».

Загальна характеристика навчального закладу наведена в таблиці 1.

Всі навчальні корпуси обладнано комп'ютерними класами. До послуг студентів функціонують читальні зали, а фундаментальна бібліотека, яка займає перше місце за фондом навчальної, методичної і наукової літератури серед бібліотек аграрних ВНЗ України, щорічно поповнюється новою літературою, підручниками українською мовою, забезпечує вільний доступ і швидкий пошук необхідної літератури за допомогою електронних інформаційних технологій.

Науковці ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» наполегливо працюють у багатьох напрямках розвитку АПК України, творчо втілюють свої наукові досягнення в практику сільськогосподарського виробництва.

Університет постійно організовує і бере участь у роботі міжнародних та всеукраїнських симпозіумів, науково-практичних конференцій і семінарів.

Чотири рази на рік видаються фохові збірники наукових праць «Таврійський науковий вісник» з економічних, сільськогосподарських наук, а також сільськогосподарських меліорацій в якому друкуються наукові статті з актуальних проблем теорії і практики становлення ринкових відносин в АПК та водному господарстві України, впровадження у виробництво нової техніки технологій, сортів і гібридів сільськогосподарських культур та охорони довкілля.

Матеріально-технічна база університету, кадрове, матеріально-технічне забезпечення забезпечує всі необхідні умови для здобуття вищої освіти фахівців різних галузей АПК України і Херсонської області, сучасних технологій виробництва і наукових досліджень, підготовки науково-педагогічних кадрів, формування моральної і фізичної культури, виховання патріотів своєї Батьківщини.

Підготовка фахівців напряму підготовки 6.060103 «гідротехніка (водні ресурси)» освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», здійснюється з 1964 року на факультеті водного господарства, будівництва та землеустрою.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Таблиця 1 - Загальна характеристика ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

№ з/п	Показники діяльності	Кількісні параметри	
		Денна (очна) форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Ліцензований обсяг вищого навчального закладу (осіб)	1405	1258
	у т.ч. за освітньо-кваліфікаційними рівнями:		
	- молодший спеціаліст (осіб)	125	30
	- бакалавр (осіб)	680	640
	- спеціаліст (осіб)	325	415
	- магістр (осіб)	275	173
2.	Кількість студентів, курсантів, слухачів разом:		
	у т.ч. за формами навчання:		
	- денна (очна) (осіб)	1869	-
	- вечірня (осіб)	-	-
	- заочна, дистанційна (осіб)	-	1386
3.	Кількість навчальних груп (одиниць)	92	74
4.	Кількість напрямів підготовки та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців (одиниць)	12	11
	у т.ч. за освітньо-кваліфікаційними рівнями:		
	- молодший спеціаліст (одиниць)	2	1
	- бакалавр (одиниць)	12	11
	- спеціаліст (одиниць)	9	9
	- магістр (одиниць)	10	9
5.	Кількість кафедр (предметних (циклових) комісій), (одиниць)	33	
	з них випускових (одиниць):	12	
6.	Кількість факультетів (відділень) (одиниць)	6	
7.	Загальні навчальні площі будівель (кв. м)	22730	
	з них:		
	- власні (кв. м)	22730	
	- орендовані (кв. м)	-	
8.	Навчальні площі, які здаються вищим навчальним закладом в оренду (кв. м)	-	
9.	Інше	-	

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Вперше гідромеліоративний факультет в ХСПІ був відкритий в 1951р. і працював до 1953р. Потім був розформований, а його студенти направлені в м. Київ та м. Кишинев для завершення вищої освіти. Організатором і засновником факультету в 1964р. був доктор технічних наук, професор, Заслужений працівник вищої школи України Шапошников Донат Григорович. Відновлення гідромеліоративного факультету в Херсоні не було випадковим. Південь України з його засушливим кліматом став об'єктом створення зони зрошуваного землеробства. Для проектування та будівництва великих масштабних зрошувальних систем та дрібних розгалужених мереж потрібна була велика кількість фахівців гідромеліоративного профілю. Саме в цей час розпочато будівництво Північно - Кримського каналу, а потім - Каховської зрошувальної системи.

Для викладання окремих навчальних дисциплін залучаються науково-педагогічні працівники кафедр п'яти факультетів, а також висококваліфіковані фахівці водогосподарської галузі з виробництва.

Підготовку бакалаврів з напрямку 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр», забезпечують 5 кафедр факультету водного господарства, будівництва та землеустрою та 8 кафедр інших факультетів університету. Навчальний процес за заявленими спеціальностями базується на принципах урахування особливостей Південного регіону України, зокрема тих, які стосуються умов виробництва сільськогосподарських культур на зрошуваних землях, будівництва і експлуатації меліоративних систем та гідротехнічних споруд, водопостачання та водовідведення населених пунктів тощо.

Експертна комісія констатує: Переглянуті в ході аналізу діяльності ВНЗ та випускової кафедри документи підтверджують правові основи ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» щодо підготовки бакалаврів за напрямом 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)».

Акредитаційна справа містить всі необхідні матеріали, які оформлені згідно з чинними вимогами. Надані в розпорядження експертної комісії оригінали документів, що забезпечують правові основи освітньої діяльності ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» у підготовці вищезазначених фахівців є достовірними

2. Формування контингенту студентів

Формування контингенту студентів ДВНЗ «ХДАУ» здійснюється відповідно до державного замовлення та регіональних потреб. Під час зарахування до університету перевага надається сільській молоді.

Згідно з «Правилами прийому», абітурієнти, які отримали ОКР «молодший спеціаліст» за спорідненим фахом за результатами вступних випробувань зараховувались на 1 курс за скроченим терміном навчання або на поповнення контингенту студентів старших курсів денної форми навчання на вільні ліцензійні місця. Це дозволило формувати контингент з високою питомою вагою студентів, які безпосередньо працюють за обраною

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

спеціальністю, що забезпечує достатній рівень професійної підготовки студентів для роботи в умовах ринкових відносин.

Таблиця 2 - Показники формування контингенту студентів за напрямом підготовки 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» ОКР «бакалавр»

№ п/п	Показник	Роки			
		2012	2013	2014	2015
1	2	3	4	5	6
1.	Ліцензований обсяг підготовки (очна форма)	60	60	60	60
2.	Прийнято на навчання, всього (осіб)	58	55	85	15
	• денна форма	40	40	53	15
	в т.ч. за держзамовленням:	40	40	52	15
	• заочна форма	18	15	32	-
	в т.ч. за держзамовленням	15	12	32	-
	• нагороджених медалями, або тих, що отримали диплом з відзнакою	-	-	-	-
	• таких, які пройшли довгострокову підготовку і профорієнтацію	-	-	-	-
3.	• зарахованих на пільгових умовах, з якими укладені договори на підготовку	1	2	-	-
	Подано заяв на одне місце за формами навчання	2,12	1,95	2,43	1,08
4.	• денна	0,5	0,4	0,6	0,06
	• інші форми навчання	0,5	0,4	0,6	0,06
5.	Конкурс абітурієнтів на місця державного замовлення	3,18	2,9	2,8	4,3
	• очна форма	2,6	1,8	1,4	-
5.	• інші форми навчання	2,6	1,8	1,4	-
	Кількість випускників ВНЗ I-II рівнів акредитації, прийнятих на скорочений термін навчання на	4	9	16	20
	• денну форму	-	-	-	-
	• інші форми (вказати, за якою формою)	-	-	-	-

Результати роботи факультету водного господарства, будівництва та землеустрою і довузівської підготовки по формуванню контингенту студентів та його динаміка протягом 2012-2015 рр. за напрямом підготовки «Гідротехніка (водні ресурси)» за звітний період зведені у таблицю 2. В середньому за період, що аналізується, конкурс на місця державного замовлення за напрямом

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» складав від 7,6 до 19,2 абітурієнти на 1 місце, що свідчить про стійкий попит на означений напрям підготовки. Зниження конкурсу на місця державного замовлення у 2015 році (7,6 абітурієнтів на 1 місце) не пов'язано з низькою активністю вступної кампанії, а, обумовлено об'єктивними чинниками серед яких основною є мала кількість випускників шкіл.

Чисельність студентів зменшувалась незначно, а основними причинами є: відрахування студентів за невиконання вимог навчального плану, відрахування студентів за власним бажанням.

Перевищення ліцензійного обсягу під час зарахування не встановлено. Обсяг держзамовлення виконується.

В університеті систематично проводиться профорієнтаційна та роз'яснювальна робота. Форми профорієнтаційної роботи, в основному, традиційні: проведення днів відкритих дверей, реклама на телебаченні, радіо та в газетах, бесіди з абітурієнтами в районних школах, на виробничих ділянках, друкування та розповсюдження листків, буклетів, участь у міських виставках освітньої діяльності, художньої самодіяльності, бесіди з робітниками відділів кадрів сільськогосподарських підприємств. Проводиться робота з керівниками підприємств про надання заявок на підготовку спеціалістів з числа випускників шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, технікумів і коледжів. Працюють курси підготовки до вступу та довузівська підготовка.

Експертна комісія констатує: результати аналізу поданих матеріалів та безпосередня робота експертної комісії в ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» вказують, що наявний контингент та організаційні заходи щодо ведення профорієнтаційної роботи науково-педагогічного складу факультету водного господарства, будівництва та землеустрою дозволять забезпечити якісний та кількісний рівень контингенту студентів для навчання за напрямом підготовки 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)».

3. Зміст підготовки фахівців

Підготовка бакалаврів здійснюється згідно з Законом України «Про вищу освіту», згідно розробленого у відповідності до Комплексу нормативних документів для розроблення систем стандартів вищої освіти (галузеві стандарти вищої освіти).

Підготовка бакалаврів за напрямом підготовки 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» здійснюється згідно з розробленого у відповідності до Комплексу нормативних документів для розроблення систем стандартів вищої освіти (галузеві стандарти вищої освіти). На кафедрі розроблена та затверджена варіативна частина освітньо-професійної програми, освітньо-кваліфікаційна характеристика та навчальний план спеціальності у відповідності до вимог наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1543 від 27 грудня 2011 р. ОПП, ОКХ.

Навчальний план напряму підготовки 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» складено за типовою формою, затвердженою Міністерством освіти і

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

науки України, і затверджений вченою радою ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет». Робочі навчальні програми розроблені для всіх дисциплін, щорічно переглядаються та коригуються на основі сучасних досягнень науки та техніки відповідної галузі знань. Строго просліджується структурно-логічна схема дисциплін і їх зв'язок, відсутнє дублювання матеріалу по дисциплінам, що викладаються.

Необхідно зазначити, що робочі навчальні плани і робочі програми з дисциплін виконуються в повному обсязі.

Дисципліни, які включені в робочий план, відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра напряму підготовки 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)».

Виховна робота зі студентами проводиться згідно з концепцією та планами університету в цілому, факультету та кафедр, які включають заходи, спрямовані на формування у студентів національної самосвідомості, поваги до Конституції України, забезпечення високої естетичної освіченості та культури спілкування. Здатності випускників, що вимагаються, та система умінь, що їх зумовлює, відображені належним чином у освітньо-кваліфікаційній характеристиці.

Контроль за навчально-виховним процесом здійснює деканат факультету водного господарства, будівництва та землеустрою і науково-педагогічний персонал випускової кафедри. Двічі на навчальний рік на засіданнях кафедри розглядається виконання індивідуальних планів роботи викладачів. Зміст екзаменаційних білетів та їх відповідність робочим програмам кожного курсу розглядається та затверджується на засіданні кафедри. Повнота виконання навчальних програм за напрямом підготовки 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» контролюється навчально-методичним відділом університету наприкінці навчального року.

Рівень проведення занять викладачами кафедр є достатньо високим. Регулярно проводяться взаємовідвідування занять викладачами, робляться висновки, які заносяться у журнал взаємовідвідувань та обговорюються на засіданнях методичного семінару.

Планування навчального навантаження проводиться в установленому порядку. На одного викладача планується у середньому три – чотири дисципліни.

Експертна комісія констатує: Експертна комісія на основі аналізу представлених матеріалів констатує, що зміст підготовки бакалаврів за напрямом 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» відповідає діючим вимогам ОКХ та ОПП в повному обсязі. У наявності є ОКХ, ОПП та тимчасові засоби діагностики якості вищої освіти, затверджені в установленому порядку навчальні та робочі навчальні плани, навчальні програми, програми практик, пакет комплексних кваліфікаційних завдань (ККЗ) та інші документи, що відповідають критеріям та вимогам акредитаційних умов щодо надання освітніх послуг у сфері вищої освіти згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 847 від 23.12.2003 р.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

4. Організаційне та навчально-методичне забезпечення навчально-виховного процесу

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» в своїй навчально-методичній роботі керується чинними нормативними документами про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Управління і контроль за навчально-виховним процесом здійснює деканат факультету, навчально-методичний відділ університету, а також науково-методичною комісією зі спеціальності «Гідромеліорація». Витримується повне виконання навчальних програм і дисциплін навчального плану.

Навчальний процес підготовки фахівців бакалаврів з напрямку 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» здійснюється згідно вимог Міністерства освіти і науки України.

На кафедрі сільськогосподарських меліорацій та економіки природокористування, що є випусковою, наявні графіки навчального процесу. Середнє тижневе аудиторне навантаження студентів складає в структурі семестрів 30 годин. Середньорічне навантаження на одного викладача випускової кафедри рівномірне і на 2015-2016 навчальний рік заплановане в кількості 600 годин. Його розподіл за семестрами відрізняється незначно.

Робота випускової кафедри та окремих викладачів планується за такими напрямками: навчальна, навчально-методична, організаційно-методична, наукова, виховна тощо. Найбільшими за обсягом є навчальна та пов'язані з нею різні види методичної роботи. В індивідуальних планах викладачів вона займає близько 2/3 всього робочого часу.

Випускова кафедра виконує роботу з вдосконалення навчального процесу: вносить зміни до робочих програм дисциплін, індивідуальних планів і змісту виробничої практики; тематики, змісту курсових і дипломних робіт з врахуванням вимог сучасного виробництва.

Необхідний рівень якості підготовки фахівців забезпечується дотриманням вимог державних стандартів освіти, послідовності та неперервності навчання, логічного поєднання теоретичної та практичної підготовки студентів.

Для забезпечення якісної підготовки студентів за напрямом, що акредитується, на належному рівні налагоджена робота з організації навчально-методичного та інформаційного забезпечення викладання дисциплін. Сформований навчально-методичний комплекс з кожної дисципліни та готується його електронний варіант з використанням програми „Moodle”, який включає типову та робочу програми, електронний варіант лекцій, методичні вказівки для виконання лабораторно-практичних робіт, перелік питань, що виносяться на підсумкові модулі, та шкали оцінювань відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу, тестові варіанти контролю знань, перелік рекомендованої літератури, нормативну базу, джерела Інтернет, адреси бібліотек. Всі дисципліни

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

забезпечені тестами в електронному варіанті для складання заліків та екзаменів.

Наявність навчально-методичного та інформаційного забезпечення для організації навчального процесу підготовки бакалаврів з напрямку 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» складає 100%.

Викладачами кафедр, які задіяні в навчальному процесі, розроблені методичні рекомендації та завдання для проведення практичних і лабораторних робіт з дисциплін, що ними читаються, а також курсових і дипломних проектів. За 2011-2015 роки їх видано 96 шт. методичних рекомендацій, в тому числі 34 – випускової кафедри. У цьому навчальному році їх опубліковано 32, з них 13 – випускової кафедри. У фонді бібліотеки ДВНЗ «ХДАУ» та бібліотек кафедр є достатня кількість вказаних видів навчальної літератури для успішного вивчення дисциплін з напрямку підготовки. Крім цього, розроблені і є в наявності методичні рекомендації для виконання контрольних робіт з дисциплін, які передбачені навчальним планом для заявленого напрямку.

Для забезпечення якісної підготовки фахівців широко застосовуються навчально-методичні розробки та монографії співробітників кафедр ДВНЗ «ХДАУ» та фахівців інших навчальних закладів. Серед яких слід відмітити:

1. Морозов В.В., Грановська Л.М., Поляков М.Г. Еколого-меліоративні умови природокористування на зрошуваних ландшафтах України: Навчальний посібник. – Київ-Херсон: Айлант, 2003. – 208 с.

2. Колесніков В.В. Теорія і практика освоєння засоленних земель: Навчальний посібник. – Херсон: Айлант, 2008. – 178с.: іл.

3. Колесніков В.В. Учебное пособие. Горизонтальный дренаж почв на юге Украины – Херсон, 1998. – 306 с.

4. Доценко В. І. Зрошення сільськогосподарських культур способом дощування: навч. посібн. / Доценко В.І., Морозов В.В., Онопрієнко Д.М. – Херсон: Олді-плюс, 2014. – 448 с.

5. Рокочинский А.М., Кожушко Л.Ф., Кропивко С.М., Фроленкова Н.А. Управління проектами у водному господарстві та природокористуванні. Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2012 – 293 с.

6. А.М. Рокочинський, О.Д. Антонов, С.В. Шалай Інженерні вишукування для водогосподарського та природоохоронного будівництва: Навч. посібник / За редакцією А.М. Рокочинського. - Рівне: НУВГП, 2010 – 173 с.

7. А.М. Рокочинський, Г.І.Сапсай, В.Г. Муранов, П.І. Мендусь, А.С. Тесликевич Основи гідромеліорацій: Навч. посібник / за редакцією професора А.М. Рокочинського. – Рівне: НУВГП, 2014 – 255 с.

8. Ромащенко М.І., Доценко В.І., Онопрієнко Д.М., Шевелєв О.І Системи краплинного зрошення: навчальний посібник / За ред. академіка УААН М.І. Ромащенка. - Дніпропетровськ: , ООО ПКФ „Оксамит-текст”, 2007 – 175 с.

9. Управління водними і земельними ресурсами на базі ГІС - технологій: Навч. посібник /В.В. Морозов, П.П. Надточій, Т.М. Мислива та ін.; За ред. проф. Морозова В.В. - Херсон: Вид - во ХДУ, 2007. (Управл. ВЗР)

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

10. Еколого-агромеліоративний моніторинг зрошуваних земель із застосуванням ГІС-технологій. Практикум / Морозов В.В., Гамаюнова В.В., Морозов О.В., Сидоренко О.І., Пічура В.І. - Херсон, Вид - во ХДУ, 2007. (Еко-агромоніторинг)

Крім курсового і дипломного проектування комп'ютерна техніка широко залучається для виконання лабораторно-практичних робіт. За напрямом підготовки «Гідротехніка (водні ресурси)» відсоток забезпечення пакетами прикладних комп'ютерних програм дисциплін становить: професійної та практичної підготовки – 90%, природничо-наукової підготовки – 88%. У навчальному процесі використовується ліцензоване програмне забезпечення, а також програмне забезпечення дисциплін розроблене викладачами факультету.

Для засвоєння теоретичних знань та набуття практичних навичок плануються навчальні та виробничі практики зі спеціальностей. Вони забезпечують здобуття практичних вмінь з обраного фаху.

Практики студентів факультету в ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» організовані і проводяться відповідно з "Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України". Терміни проведення на кожний навчальний рік визначаються графіком навчального процесу.

Всі практики на 100% забезпечені навчально-методичними комплексами, до кожного з яких входять: робоча програма, методичні поради до проходження практики, форма щоденника і зразок звіту. Практична підготовка студентів із заявленої спеціальності дозволяє студентам ознайомитись із майбутніми виробничими завданнями, які повинні реалізовувати фахівці цього напрямку підготовки.

Практики проходять в сучасних агропромислових формуваннях і сільськогосподарських підприємствах з різною формою власності, в яких застосовується зрошення, в експлуатаційних водогосподарських організаціях, в Обласному управлінні водних ресурсів, районних управліннях водного господарства, управлінні головного Каховського магістрального каналу, управлінні Північно-Кримського каналу, Каховській гідрогеолого-меліоративній експедиції, Інституті рису НААН, Інституті зрошуваного землеробства НААН, та інших.

Покращенню готовності випускників до практичної діяльності сприяє організація навчання студентів на виробництві через філії кафедр. Під час проведення в них занять студенти ознайомлюються із сучасними технологіями зрошення, дощувальною технікою, системою водообліку і експлуатацією меліоративних систем, безпосередньо беруть участь у виконанні таких практичних робіт. Факультетом укладені угоди про співпрацю та утворені філії кафедр: в Обласному управлінні водних ресурсів, Інституті рису НААН, Інституті зрошуваного землеробства НААН, Управлінні головного Каховського магістрального каналу, управлінні Північно-Кримського каналу.

Індивідуалізація навчальних занять досягається необхідним методичним забезпеченням, відповідною матеріально-технічною базою. Цим створюються сприятливі умови кожному студенту ефективно оволодівати теоретичними та

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

практичними знаннями з навчальних дисциплін шляхом виконання лабораторно-практичних робіт, курсового та дипломного проектування.

На даний час створені усі умови для самостійної роботи студентів. Це підтверджується наявністю методичного забезпечення, функціонуванням читального залу в гуртожитку, можливістю отримання консультацій в позаурочний час під час проведення додаткових занять.

Всі документи з організації і управління навчально-виховним процесом відповідають вимогам законодавчих і нормативних документів.

Інформаційне забезпечення. Для проведення самостійної підготовки функціонує бібліотека, яка є важливим структурним підрозділом університету, що забезпечує доступність до інформації, підвищення рівня знань, ефективний розвиток освітньої і наукової діяльності та задоволення інформаційних потреб професорсько-викладацького складу та студентів.

Експертна комісія констатує: організаційне та навчально-методичне забезпечення навчально-виховного процесу та його програмно-методичне забезпечення відповідає рівню нормативних вимог. Забезпечення навчальною та навчально-методичною літературою дисциплін навчального плану підготовки фахівців здійснюється за рахунок фондів бібліотеки університету. Наведені у звіті про самоаналіз дані та проведена перевірка якості надання освітніх послуг дає підстави щодо акредитації підготовки бакалаврів з напрямом 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)».

5. Кадрове забезпечення навчально-виховного процесу

Експертна комісія перевірила відомості про науково-педагогічний персонал щодо кадрового забезпечення підготовки бакалаврів з напрямом 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» в ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» за наказами про їх зарахування на посаду, особовими справами, трудовими книжками. На підставі перевірки комісія констатує наступне: науково-педагогічна спеціальність викладачів відповідає вимогам пункту 2.2.5 ліцензійних умов надання освітніх послуг (наказ МОНмолодьспорту № 1377 від 29.11.2011 р.).

Навчальний процес за напрямом підготовки станом за 2015-2016 рр. забезпечують кваліфіковані фахівці 13 кафедр ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет». Загалом освітній процес забезпечують 35 викладачів, з яких 6 докторів наук, професорів (17,1%), 22 кандидатів наук, доцентів (62,9%), 1 кандидат наук, асистент (2,8%) та 6 старших викладачів, які не мають ступенів (17,2%).

З метою забезпечення якісної підготовки бакалаврів за напрямом «Гідротехніка (водні ресурси)» на факультеті водного господарства, будівництва та землеустрою наказом ректора створено випускову кафедру сільськогосподарських меліорацій та економіки природокористування.

Випускову кафедру сільськогосподарських меліорацій та економіки природокористування очолює кандидат сільськогосподарських наук, доктор економічних наук, професор Грановська Людмила Миколаївна. Вона є

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Експертом наукових проектів МОН України з охорони навколишнього середовища, член координаційної ради в Інституті водних проблем і меліорації НААН України, член координаційної ради з відновлення та розвитку зрошення при Міністерстві аграрної політики і продовольства України, експерт проектів Європейського Союзу.

В складі кафедри – 1 доктор наук, професор; 7 кандидатів наук, з них доцентів – 6 осіб; асистент – 1 особа. Згідно наведених даних, науково-педагогічний персонал знаходиться у відповідності до вимог, що висуваються.

З метою покращення навчального процесу зі спеціальності до викладання спецкурсів або проведення відкритих лекцій долучаються провідні вітчизняні та зарубіжні фахівці.

Кращі студенти, які навчаються за напрямом підготовки 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» рекомендовані до навчання у магістратурі з в подальшим направленням у цільову аспірантуру університету та до провідних закладів освіти за даним напрямком.

Найвний науково-педагогічний персонал дозволяє повністю забезпечити акредитаційні вимоги стосовно частки науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин дисциплін гуманітарного та соціально-економічного циклу, а також дисциплін професійної і практичної підготовки. Середній вік НПП становить: кандидатів наук, доцентів – 45 років, докторів наук, професорів – 54 роки. Якісна характеристика науково-педагогічного персоналу, який забезпечує підготовку фахівців за напрямом підготовки 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» наведена в табл. 3, а якісний склад випускової кафедри - у табл. 4.

Усі викладачі проходять підвищення кваліфікації шляхом стажування один раз на п'ять років. В особистих справах викладачів, які підвищили свою кваліфікацію, є відповідні документи. Крім цього, для підвищення кваліфікації використовуються такі форми як: робота над кандидатськими і докторськими дисертаціями, участь у наукових та навчально-методичних конференціях, тощо.

Підвищення кваліфікації науково-педагогічних кадрів здійснюється у відповідності до розроблених графіків щодо стажування та навчання. Стосовно викладачів випускової кафедри заявленої спеціальності, то в останні роки вони підвищили свою кваліфікацію в: Національному університеті водного господарства та природокористування, Московському університеті природооблаштування, а також проходили стажування у США, Мексиці, Словаччині, Ізраїлі тощо. Наведені дані свідчать про те, що спектр установ і закладів, в яких проходять стажування викладачі як випускової, так і тих кафедр, які забезпечують заявлену спеціальність, охоплює широке коло наукових, виробничих, обслуговуючих, навчальних та проектних установ і закладів. Результати стажування запроваджуються у навчальний процес та використовуються під час виконання науково-дослідної роботи. Організаційні питання проведення стажування відпрацьовані добре.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Таблиця 3 - Загальна характеристика науково-педагогічних працівників, які обслуговують напрям підготовки 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» ОКР «бакалавр»

№ з/п	Назва показника	Освітньо-кваліфікаційний рівень Бакалавр	
		кількість осіб	відсоток
1.	Чисельність науково-педагогічних працівників (НПП), осіб	35	100
	З них, кількість та частка, осіб (%): - докторів наук та (або) професорів	6	17,1
	- кандидатів наук та (або) доцентів	23	65,7
	у тому числі, які мають педагогічний стаж 10 років та більше, монографії або підручники (посібники) з грифом МОН України (штатні)	31/12	34,3
	- викладачів, які працюють в університеті за основним місцем роботи	35	100
	- викладачів, науково-педагогічна спеціальність (кваліфікація) яких відповідає дисциплінам, що вони викладають*	35	100
	- викладачів пенсійного віку	10	10
2.	Середній вік НПП, років	50 років	
	у т. ч.: - докторів наук та (або) професорів	54 роки	
	- кандидатів наук та (або) доцентів	45 років	

Підготовка кадрів викладацького складу в основному ведеться через аспірантуру при кафедрах: сільськогосподарських меліорацій та економіки природокористування – керівник доктор економічних наук, професор Грановська Л.М., землеробства – керівник доктор сільськогосподарських наук, професор, академік НААН – Ушкаренко В.О., водопостачання, ГТС та ГІС – технологій – керівник кандидат сільськогосподарських наук, професор Морозов В.В., землевпорядкування, геодезії та кадастру – керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор Морозов О.В. Крім цього проводиться підготовка аспірантів в цільовій аспірантурі в НУВГП.

На даний час в аспірантурі за спеціальністю 06.01.02 – «сільськогосподарські меліорації» на денній та заочній формах навчаються 14 аспірантів, за спеціальністю 08.00.06 – «економіка природокористування та охорони навколишнього середовища» - 6 аспірантів.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Таблиця 4 – Характеристика науково-педагогічного персоналу випускової кафедри, яка забезпечує навчальний процес підготовки з напрямку 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)»

№ п/п	Показники	Значення показника
1	2	3
2.1.	Вчені ступінь та/або звання завідувача кафедри	д.е.н., проф.
2.2.	Чисельність ПВС (фізичних осіб)	8
	з них:	
	- докторів наук і (або) професорів, осіб (%)	1 (12,5%)
	- кандидатів наук і (або) доцентів, осіб (%)	7 (87,5%)
	- осіб, зайнятих на постійній основі та на засадах внутрішнього сумісництва, осіб (%)	1 (12,5%)
	- осіб, науково-педагогічна спеціальність (кваліфікація) яких відповідає дисциплінам, що вони викладають, осіб (%)	8(100)
	- частка викладачів пенсійного віку, %	3 (37,5%)
2.3.	Загальна кількість ставок за штатним розкладом	7.95
	з них: - професорів	1
	- доцентів	5.55
	- старших викладачів	-
	- викладачів	-
	- асистентів	1.4
2.4.	Кількість сумісників, всього	-
	з них: - докторів наук, професорів, осіб (%)	-
	- кандидатів наук, доцентів, осіб (%)	-
	- науково-педагогічних працівників даного ВНЗ (внутрішнє сумісництво), осіб, (%)	1 (12,5%)
	- зовнішніх науково-педагогічних працівників, осіб (%)	-
2.5.	Кількість викладачів, які мають педагогічний стаж:	
	- менше 5 років, осіб (%)	1
	- більше 5, але менше 10 років, осіб (%)	1
	- більше 10 років, осіб (%)	6 (75,0%)
2.6.	Кількість викладачів (за останні 5 років), які:	
	А) прийняті на посади з них:	2
	- докторів наук, професорів, осіб	-
	- кандидатів наук, доцентів, осіб	2
	- випускників аспірантури, осіб	2
	- магістрів, осіб	2
	Б) звільнених з посад з різних причин	3
	в т.ч. – докторів наук, професорів, осіб	-
	– кандидатів наук, доцентів, осіб	3

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Продовження таблиці 4

2.7.	Кількість викладачів, які підвищили свою кваліфікацію за останні 5 років, осіб (%)	8 (100,00)
	в т.ч. шляхом:	
	захисту докторської дисертації	–
	захисту кандидатської дисертації	4
	стажування за кордоном	2
	стажування в інших ВНЗ	3
	здобуття другої вищої освіти за спеціальностями “Педагогіка вищої школи” або “Управління навчальним закладом”	–
проходження курсів підвищення кваліфікації	5	
інші варіанти підвищення кваліфікації	–	
2.8.	Частка штатних викладачів, які займаються вдосконаленням навчально-методичного забезпечення, науковими дослідженнями, підготовкою підручників та навчальних посібників, %	100,00

Тематика наукових досліджень кафедр тісно пов'язана з державними програмами НДР і виконується у відповідності із завданням Міністерства освіти і науки України.

Експертна комісія констатує: В ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» є належне кадрове забезпечення для підготовки фахівців за напрямом 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)». Випускову кафедру очолює доктор наук, професор. Значна кількість викладачів із науковими ступенями та вченими званнями, науково-педагогічний склад кафедр в більшості своїй працюють на постійній основі. Частина викладачів завершує роботу над кандидатськими та докторськими дисертаціями, що свідчить про високий науково-педагогічний потенціал кафедр, який може бути реалізованим найближчим часом. Викладачі кафедри постійно підвищують кваліфікацію шляхом стажувань у провідних установах та вищих навчальних закладах регіону.

Усі показники кадрового забезпечення відповідають критеріям та вимогам Міністерства освіти і науки України щодо акредитації.

6. Матеріально-технічне забезпечення навчального процесу

У ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» є п'ять навчальних споруд загальною площею 22730 м^2 – 10.27 м^2 припадає на одного студента, що відповідає вимогам акредитації.

В університеті функціонує п'ять гуртожитки, житлова площа яких складає $17338,7 \text{ м}^2$, де проживає 970 студентів. Житлова площа на одного мешканця складає в середньому $17,9 \text{ м}^2$. Матеріально-технічна база університету достатньо розвинута і налічує також: 455 комп'ютерів, в тому числі 455 з виходом до мережі Internet, дослідне поле. Кількість робочих місць на

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

100 студентів - 14 компютерів.

До інфраструктури університету входять: наукова бібліотека з читальними залами і філіями загальною площею 1315,5 м²; спортивний корпус вміщує три спортивні зали загальною площею 1347,7 м²; їдальні, буфети – загальною площею 2334 м² на 150 посадкових місць; водна станція площею 517,1 м²; спортивно-оздоровчий табір площею 4809 м² на 140 місць; база відпочинку «Колос» загальною площею 4809 м².

Матеріальна база університету дозволяє вести навчання студентів з усіх вибраних ними напрямів підготовки. Навчальна площа на одного студента складає 8,5 м².

Навчальний процес з усіх дисциплін достатньою мірою забезпечений засобами наочності (плакати, схеми, таблиці, макети, зразки), фізичним та хімічним обладнанням, реактивами, необхідним технічним і технологічним обладнанням, вимірювальними інструментами.

Всі приміщення навчальних кабінетів мають безпосереднє пряме природне освітлення. Штучне освітлення приміщень забезпечується люмінесцентними лампами. Вдосконалення матеріальної бази здійснюється за рахунок коштів спеціального фонду університету.

Бібліотека має довідково-пошуковий апарат, до якого входять: читацькі службові каталоги, довідкова картотека статей, спеціальні картотеки, електронна бібліотека, тощо.

Комп'ютерний парк університету налічує 445 персональних ЕОМ (ПЕОМ), та велику кількість організаційної та периферійної техніки. Значна частина ПЕОМ зосереджена у спеціалізованих навчальних класах інформаційно-обчислювального центру. З ПЕОМ, задіяних в навчальному процесі, 445 функціонують як робочі станції єдиної локальної обчислювальної мережі. Крім того, в більшості навчальних комп'ютерних аудиторій, навчальному відділі, бібліотеці створено декілька автономних сегментів локальної мережі з власним виділеним сервером. Студентам надається On-line доступ до Internet, який забезпечується виділеною лінією.

Лекційні аудиторії оснащено сучасними технічними засобами: мультимедійні проектори, слайдопроектори, ПЕОМ, спеціальні екрани та інше. Технічні характеристики цієї комп'ютерної та презентаційної техніки, мережевого обладнання відповідають вимогам сучасних програмних продуктів на основі Windows-технологій.

Факультет водного господарства, будівництва та землеустрою Херсонського державного аграрного університету розташований в начальному корпусі № 3. Матеріально-технічне забезпечення навчального процесу студентів напряму підготовки 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» відповідає нормативним вимогам. Загальна площа аудиторного фонду факультету водного господарства, будівництва та землеустрою складає 6364 кв.м., площа приміщень для науково-педагогічного персоналу – 396 кв.м.

За кафедрами, які забезпечують навчальний процес студентів підготовки бакалаврів з напряму 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» закріплено 4 лекційних аудиторій, 24 аудиторій для практичних занять, 3 лабораторії,

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

3 комп'ютерний клас. За випусковою кафедрою закріплено 3 аудиторії, 3 спеціалізована лабораторія, один комп'ютерний клас. Всі приміщення відремонтовані, обладнані необхідними інструментами та меблями.

Для забезпечення навчального процесу студентів та науково-дослідної роботи на кафедрах університету, зокрема факультету водного господарства, будівництва та землеустрою добре обладнані спеціалізовані лабораторії і аудиторії, які характеризуються високим рівнем унаочнення навчального процесу. Вони оснащені різноманітними приладами та обладнанням, навчальними макетами, лабораторними установками, діючими випробувальними та демонстраційними стендами, вимірювальними системами, навчальними стендами, графічним матеріалом, комп'ютерною технікою, тощо.

Навчальні приміщення, в яких проводиться підготовка фахівців відповідають існуючим будівельним та санітарним нормам, вимогам правил пожежної безпеки, існуючим нормам з охорони праці.

Гуртожитки відповідають існуючим санітарним нормам СНП 42-121-4719-88. В гуртожитках наявні необхідні санітарно-побутові та підсобні приміщення. Відповідно до встановлених вимог вони облаштовані необхідними для функціонування приміщеннями: кімнатами для занять; читальними залами; кімнатою для відпочинку; душовими, кухнями, санвузлами; коморами; кімнатою для сушки одягу і взуття, тощо.

Дослідне поле Херсонського державного аграрного університету є його структурним підрозділом, воно слугує для проведення навчальних і виробничих практик, проведення наукових досліджень науково-педагогічних працівників, аспірантів і студентів університету (площа сільськогосподарських угідь – 787га).

Експертна комісія констатує, що рівень матеріально-технічного забезпечення підготовки бакалаврів за напрямом 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» відповідає встановленим нормативам. Забезпеченість студентів денної форми навчання гуртожитком 100 %. В якості побажання експертна комісія вважає доцільним створення спеціалізованого методичного кабінету за напрямом підготовки, що дозволить студентам отримати кваліфіковане консультативно-методичне супроводження.

7. Якісні характеристики підготовки фахівців

В ході акредитації бакалаврів за напрямом 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» якість підготовки оцінювалась за підсумками виконання студентами комплексних контрольних робіт із дисциплін навчального плану. Експертам було надано для використання у процесі оцінки рівня фахової підготовки розроблені пакети ККР. Зміст та оформлення ККР відповідає вимогам МОН України.

Якість підготовки в ДВНЗ «ХДАУ» бакалаврів напряму підготовки 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» оцінювалась за результатами контролю знань студентів денної форми навчання за відповідним роком набору.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Контроль якості підготовки здійснюється через:

- показники успішності студентів за результатами екзаменаційної сесії;
- показники успішності за результатами виконання студентами комплексних контрольних робіт (ККР) з дисциплін циклів: гуманітарної та соціально-економічної підготовки; природничо-наукової (фундаментальної) підготовки; професійної та практичної підготовки
- якість курсового та дипломного проектування (кваліфікаційні роботи).

Аналізуючи результати іспитів і диференційних заліків згідно навчального плану можна зробити висновок про те, що абсолютна успішність студентів по циклу дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки становить: у бакалаврів – 100 %, якість навчання – 81,8 %. За циклом природничо-наукової підготовки абсолютна успішність у бакалаврів – 98,0 %, якість навчання 66,7 %. За циклом професійної та практичної підготовки абсолютна успішність для фахівців ОКР «бакалавр» складає 100 %; якість навчання – 67,9 % відповідно. Таким чином, абсолютна і якісна успішність студентів відповідає акредитаційним вимогам.

За цими показниками комісія визнає відповідність вимогам якісної підготовки бакалаврів за напрямом 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)».

Якісний рівень підготовки студентів з гуманітарних, соціально-економічних дисциплін, фундаментальних та фахових інженерних дисциплін перевищує норматив, який складає 50%, і відповідно становить за результатами самоаналізу:

для бакалаврів

- з циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки – 75,0%;
- з циклу природничо-наукової (фундаментальної) підготовки – 64,0%;
- з циклу професійної та практичної підготовки - 62,8 %.

Результати виконання комплексних контрольних робіт студентів наведені в таблицях 5-7.

За результатами зрізів, проведених під час акредитаційної експертизи, якісний рівень підготовки студентів з фундаментальних та фахових дисциплін становить:

для бакалаврів

- з циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки – 80,0%
- з циклу природничо-наукової (фундаментальної) підготовки – 57,14%;
- з циклу професійної та практичної підготовки - 61,3 %.

Результати експертної перевірки мають задовільну кореляцію з результатами контролю залишкових знань, здійсненого в результаті самоаналізу рівня підготовки бакалаврів напряму 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» та показують відповідний державним вимогам рівень знань студентів, що відповідає IV рівню акредитації (абсолютна успішність – 99,1 %, якісна для ОКР «бакалавр» – 62,5 %).

Експертна комісія вибірково ознайомила з тематикою курсових робіт і проектів.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Теми курсових робіт та проектів, які виконувалися протягом всього періоду навчання, носять науково-практичний та реальний характер. Окремі теми мають цілком реальний характер, у них визначаються шляхи, форми і методи вирішення конкретних проблем і, насамперед, регіональних.

Експертна комісія вибірково проаналізувала звіти з виробничих практик студентів та зазначила, що їх зміст відображає основні положення програм практики. Звіти оформлені якісно, насичені ілюстративним матеріалом, в них проводиться аналіз діяльності підприємств, наведені результати експериментальних досліджень, робляться висновки і вносяться пропозиції студентів щодо покращення організації діяльності баз практики.

Підсумкова атестація проводиться в останньому семестрі згідно графіка навчального процесу і передбачає: у бакалаврів – складання комплексного тестового іспиту та захист кваліфікаційного проекту.

Наукова тематика кваліфікаційних проектів має такі напрями: проектування систем зрошення, проектування систем водопостачання, технологія і організація з будівництва систем зрошення і водопостачання, експлуатація зрошувальних систем, проектування земляних гребель для потреб зрошення, тощо. Обов'язковою вимогою під час виконання практичної частини кваліфікаційного проекту студента є виконання науково-дослідної роботи, участь у польових дослідженнях, власноручний збір та камеральна обробка зразків.

Необхідність фахової підготовки бакалаврів за напрямом 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» підтверджується регіональними потребами Південного регіону України як великого агропромислового регіону, який розвивається у зоні зрошення. Експертній комісії були надані оригінали матеріалів, які підтверджують, що замовлення на підготовку фахівців на 2015-2020 роки надали такі установи та організації: Херсонське та Миколаївське обласні управління водних ресурсів; Управління головного Каховського магістрального каналу, Управління Північно-Кримського каналу, Інститут рису НААН, Інститут зрошуваного землеробства НААН, Каховська гідрогеолого-меліоративна експедиція, Департамент житлово-комунального господарства Херсонської міської ради; Департамент екології та природних ресурсів Херсонської ОДА; Департамент житлово-комунального господарства та будівництва Херсонської ОДА; сільськогосподарські підприємства різних форм власності Херсонської та Миколаївської областей.

Висновок. Експертна комісія зазначає, що показники успішності та якості виконання комплексних контрольних робіт по циклах дисциплін знаходяться на рівні, який відповідає акредитаційним вимогам. Розбіжності в показниках успішності та якості виконання ККР при проведенні самоаналізу та під час проведення зрізів знань експертною комісією знаходяться в межах допустимих показників. Проведений експертами аналіз з виконання студентами курсових робіт, (проектів), звітів практик свідчить про достатній рівень підготовки студентів освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр і його відповідність державним вимогам.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

8. Наукова робота

На випусковій кафедрі сільськогосподарських меліорацій та економіки природокористування наукова діяльність здійснюється за такими напрямками:

- еколого-економічні та організаційні механізми регулювання природокористування на зрошуваних ландшафтах Південного регіону України;
- розробка чисельності працівників експлуатаційних водогосподарських організацій, які належать до сфери управління Держводагенства України;
- розробки наукового обґрунтування лісозахисних смуг Головного Каховського магістрального каналу;
- розробка наукових засад удосконалення структури експлуатаційних водогосподарських організацій;
- науковий супровід впровадження нормативів чисельності працівників з врахуванням вимог щодо оптимізації водогосподарських організацій;
- методика розрахунку вартості послуг з подачі дренажних вод на зрошення;
- розробки наукового обґрунтування гідрогеолого-меліоративного районування території Херсонського Присивашшя;
- розробки наукового обґрунтування оптимізації роботи головного Каховського магістрального каналу;
- удосконалення роботи насосних станцій рисових зрошувальних систем Інституту рису НААН України;
- наукове обґрунтування формування вартості послуг з подачі води водокористувачам УК ІЗС;
- науково-технічний проект з Інститутом водних проблем і меліорації НААН «Оптимізація роботи насосних станцій з метою втілення енергозберігаючих технологій в умовах рисових зрошувальних систем».
- наукове завдання: 05.03.03.01.П „Визначити ефективність технологій вирощування основних сільськогосподарських культур на зрошуваних землях”, підзавдання - «Сформувати базу даних з інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур за різних способів поливу»;
- наукове завдання: 40.02.00.06.Ф „Інституціональне забезпечення розвитку зрошеного землеробства”, підзавдання „Теоретично обґрунтувати перспективні напрями інституціональних перетворень у зрошеному землеробстві”.

За результатами наукових досліджень науково-педагогічних працівників факультету видано низку монографій та навчальних посібників. В подальшому планується продовження видання науково-навчальної літератури, яка б дала змогу забезпечити фахові дисципліни власним науково-методичним підґрунтям.

В розробці цих напрямів приймають участь усі викладачі кафедри. В результаті наукової роботи вирішено чимало науково-практичних питань, створена наукова школа з вирішення меліоративних, екологічних та економічних проблем у водогосподарсько-меліоративному комплексі.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

За останні роки отримали ряд наукових результатів, що відповідають сучасному рівню:

– науково обґрунтована чисельності працівників експлуатаційних водогосподарських організацій, які належать до сфери управління Держводагентства України;

– виконане наукове обґрунтування лісозахисних смуг Головного Каховського магістрального каналу з метою зниження рівня забруднення каналу та зниження випаровування з поверхні зеркала води каналу;

– науково обґрунтовано гідрогеолого-меліоративного районування території Херсонського Присивашся залежно від показників екологічного, меліоративного стану сільськогосподарських земель регіону;

– виконане наукове обґрунтування оптимізації роботи головного Каховського магістрального каналу для вирішення питань, щодо запровадження басейнового принципу при управлінні Каховською зрошувальною системою;

– з метою економії витрат електроенергії при перекачування поливної води на рисові поля розроблені напрями з удосконалення роботи насосних станцій рисових зрошувальних систем Інституту рису НААН України;

– наукове обґрунтування формування вартості послуг з подачі води водокористувачам УК ІЗС з метою забезпечення прозорої системи формування плати за воду та плати за електроенергію.

Результати наукових досліджень колективу кафедри висвітлені в 2 монографіях та більш ніж в 65 статтях (за останні 3 роки), доповідались на багаточисельних міжнародних конференціях, в тому числі і закордонних (м. Братислава, Словачія; м. Канкун, Мексика; м. Вена, Австрія; м. Девіс, США).

Кафедра має позитивний досвід наукової роботи зі студентами, яка спрямована на залучення їх до активної наукової діяльності, сприянню участі в наукових конференціях, олімпіадах.

Студенти кафедри беруть активну участь у Всеукраїнських олімпіадах, неодноразово нагороджувались дипломами I-II ступеню за наукові роботи на студентських конференціях.

Викладачі факультету проводять дослідження у співпраці з навчальними, науково-дослідними і проектними установами м. Херсона та Миколаїва.

Викладачі кафедр приймають участь і працюють над госпдоговірними темами з експлуатаційними водогосподарськими організаціями та сільськогосподарськими підприємствами різної форми власності регіону.

Результати наукових досліджень щороку друкуються у фахових виданнях України та міжвузівських збірниках, в тому числі і у «Таврійському науковому віснику», що є фаховим виданням для сільськогосподарських наук. Співробітники кафедр приймають участь у тематичних виставах, міждержавних та інших конференціях. Випускові кафедри факультету є організаторами та співорганізаторами проведення Міжнародних та Всеукраїнських конференцій. За останні 5 років на базі університету проведено одинадцять конференцій.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

За останні п'ять років викладачі факультету приймали участь у 5 виставках і 62 наукових конференціях.

Результати наукових досліджень ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» та інших університетів і установ:

1. Шалай С.В., Рокочинський А.М. Оцінка продуктивності осушуваних земель за довготерміновим прогнозом: Монографія. – Рівне: НУВГП, 2011 – 149 с.

2. Рокочинський А.М. Наукові та практичні аспекти оптимізації водорегулювання осушуваних земель на еколого-економічних засадах: Монографія / За редакцією академіка УААН Ромащенко М.І. – Рівне: НУВГП, 2010 – 351 с.

3. Шалай С.В., Рокочинський А.М. Оцінка продуктивності осушуваних земель за довготерміновим прогнозом: Монографія. – Рівне: НУВГП, 2011 – 149 с.

4. Грановська Л.М. Рациональне природокористування в зоні еколого-економічного ризику. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2007. – 372 с.

5. Рис в Україні: [колективна монографія] / за ред. д.т.н., професора, членкор. НААНУ В.А. Сташука, д.т.н., професора А.М. Рокочинського, д.е.н., професора Л.М. Грановської. – Херсон: Грінь Д.С., 2014. 976 с.

Наведені наукові праці широко використовуються як в навчальному процесі, так і в науково-дослідній роботі зі студентами.

Для проведення наукових досліджень на кафедрах є все необхідне обладнання та прилади. Обладнана науково-дослідницька комп'ютерна лабораторія, гідравлічна лабораторія з дослідження безнапірних потоків води у відкритих руслах, та моделювання процесів фільтрації. Висновки з наукових досліджень в певній мірі втілюються у навчальний процес.

На кафедрах працюють студентські наукові групи, де студенти не лише поглиблюють свої теоретичні знання, а разом із викладачами ведуть науково-дослідницьку роботу, що необхідна для формування навичок у відборі та аналізу необхідної інформації, формулюванні мети і задач, розробці теоретичних передумов, плануванні і проведенні експериментів, обробці результатів вимірювань і формулюванні висновків наукових досліджень.

Для залучення студентів до участі в науковій роботі на випускових кафедрах використовують такі форми організації цього процесу:

- залучення студентів до роботи в студентському науковому гуртку «Комплексні меліорації», керівник – к.с.-г. н. Подмазка О.В. та гуртку «Еколого-економічні аспекти функціонування водогосподарсько-меліоративного комплексу», керівник – к.е.н, доцент Кисельова Р.А.;
- закріплення за кожним викладачем студентів для участі в наукових дослідженнях.

Таким чином, кожний рік на факультетській студентській науковій конференції приймають участь від 12 до 17 студентів. На регіональних конференціях приймають участь до 5-7 студентів. Сумісно із студентами за останні п'ять років надруковано більше 28 наукових праць за результатами наукових конференцій різного рівня.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Важливим напрямом роботи студентів над темами наукових досліджень є їх участь у міжвузівських конкурсах, олімпіадах, конференціях.

Кожного року студенти факультету приймають участь у Всеукраїнській олімпіаді з гідромеліорації (Національний університет водного господарства і природокористування, м. Рівне; Херсонський державний аграрний університет, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет) і займають призові місця. Студенти, які брали участь у науковій роботі, перемагали на олімпіадах і конкурсах, нині є аспірантами і викладачами кафедр факультету.

На 2015-2017 рр. співробітниками випускових кафедр заплановано захист 3 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Опубліковано за останні три роки у фахових виданнях України і тематичних наукових збірниках 34 наукових праць загальним обсягом 56 друкованих аркушів.

Висновок. Експертна комісія зазначає, що науковий потенціал та рівень ведення наукової роботи для забезпечення напряму 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» відповідає нормативним вимогам, в якості рекомендацій експертна комісія вважає доцільним проведення на базі кафедр науково-практичних семінарів для бакалаврів з проблемних питань водогосподарсько-меліоративного комплексу та використання зрошуваних земель.

Загальний висновок

На підставі подання ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет» та перевірки результатів діяльності на місці, експертна акредитаційна комісія дійшла висновку, що зміст і завдання підготовки, організація навчально-виховного процесу, кадрове, навчально-методичне, матеріально-технічне та інформаційне забезпечення з підготовки фахівців бакалаврів з напряму 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» відповідає встановленим державним вимогам щодо акредитації та забезпечує державну гарантію якості освіти.

Науково-педагогічний персонал факультету водного господарства, будівництва та землеустрою має відповідну базову освіту. Кількісні та якісні показники наявних умов подання освітніх послуг зведені до порівняльної таблиці, яка є складовою цих висновків.

Водночас експертна комісія висловлює зауваження та пропозиції, урахування яких в майбутньому сприятиме поліпшенню підготовки бакалаврів з напряму 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» :

1. З метою підвищення ефективності підготовки фахівців в сучасних умовах прискорити розробку та впровадження системи незалежного оцінювання знань студентів.

2. В зв'язку зі змінами умов та вимог до підготовки фахівців у відповідності з новим переліком спеціальностей провести оновлення наявного фонду навчально-методичного забезпечення.

3. Розробити та запровадити дієвий механізм взаємодії кафедри та факультету з органами студентського самоврядування.

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

4. Налагодити більш тісний зв'язок з батьками студентів молодших курсів.

5. Налагодити роботу з підготовки та більш широкого представлення результатів студентських наукових робіт в загальноукраїнських конкурсах, які проводяться під егідою МОН України.

6. Експертна комісія вважає доцільним проведення на базі кафедр наукового-практичних семінарів для бакалаврів з проблемних питань водогосподарсько-меліоративного комплексу та використання зрошуваних земель.

За результатами роботи експертна комісія вважає можливим акредитацію підготовки бакалаврів з напрямом 6.060103 «Гідротехніка (водні ресурси)» з ліцензованим обсягом 60 осіб денної форми навчання, 75 осіб заочної форми навчання.

Голова експертної комісії

завідувач кафедри природо облаштування та гідромеліорацій Національного університету водного господарства та природокористування, доктор технічних наук, професор

 А.М. Рокочинський

Член експертної комісії

Декан еколого-меліоративного факультету Дніпропетровського аграрно-економічного університету, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

 А.В. Ткачук

З експертними висновками ознайомлений

ректор Херсонського Державного аграрного університету, професор

 В.В. Базалій

Голова експертної комісії

 А.М. Рокочинський

Порівняльна таблиця
відповідності стану забезпечення ДВНЗ «Херсонський державний аграрний
університет» Ліцензійним та акредитаційним умовам надання освітніх послуг
у сфері вищої освіти за ОКР «бакалавр» напряму підготовки 6.060103
«Гідротехніка (водні ресурси)»

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
1. Загальні вимоги			
1.1. Концепція діяльності за заявленим напрямом (спеціальністю), погоджена з Радою міністрів АРК, обласною, Київською, Севастопольською міською державною адміністрацією	+	+	-
1.2 Заявлений ліцензований обсяг (денна форма навчання/заочна форма навчання)	-	60/75	-
2. Кадрове забезпечення підготовки фахівців заявленої спеціальності			
2.1. Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин соціально-гуманітарного циклу дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин)	75	75	0
у тому числі на постійній основі	50	100	+50
2.2. Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фундаментального циклу дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин) (за винятком військових навчальних дисциплін)	75	88,8	+13,8
у тому числі на постійній основі	50	100	+50
з них : докторів наук або професорів (при розрахунку частки докторів наук, професорів дозволяється враховувати до ½ кандидатів наук, доцентів, які мають стаж безперервної роботи в даному навчальному закладі не менше 10 років, а також є авторами (співавторами) підручників або навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки України)	10	25,0	+15,0
2.3. Частка науково-педагогічних працівників з науковими ступенями та вченими званнями, які забезпечують викладання лекційних годин фахових дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин)	75	79,3	+4,3

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
у тому числі на постійній основі	50	100	+50
з них : докторів наук або професорів (при розрахунку частки докторів наук, професорів дозволяється зраховувати до ½ кандидатів наук, доцентів, які мають стаж безперервної роботи в даному навчальному закладі не менше 10 років, а також є авторами (співавторами) підручників або навчальних посібників з грифом Міністерства освіти і науки України)	10	21,5	+11,5
2.4. Частка педагогічних працівників вищої категорії, які викладають лекційні години дисциплін навчального плану спеціальності (% від кількості годин)	-	-	-
2.5. Наявність кафедри (циклової комісії) з фундаментальної підготовки	+	+	-
2.6. Наявність кафедри зі спеціальної (фахової) підготовки, яку очолює фахівець відповідної науково-педагогічної спеціальності:	+	+	-
доктор наук або професор	-	+	-
кандидат наук, доцент	+	-	-
3. Матеріально-технічна база			
3.1. Забезпеченість лабораторіями, полігонами, обладнанням, устаткуванням, необхідним для виконання навчальних програм (у % від потреби)	100	100	-
3.2. Забезпеченість студентів гуртожитком (у % від потреби)	70	100	+30
3.3. Кількість робочих комп'ютерних місць на 100 студентів	12	14	+2
3.4. Наявність пунктів харчування	+	+	-
3.5. Наявність спортивного залу	+	+	-
3.6. Наявність стадіону або спортивного майданчику	+	+	-
3.7. Наявність медичного пункту	+	+	-
4. Навчально-методичне забезпечення			
4.1. Наявність освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця (у т.ч. варіативної компоненти)	+	+	-
4.2. Наявність освітньо-професійної програми підготовки фахівця (у т.ч. варіативної компоненти)	+	+	-
4.3. Наявність навчального плану, затвердженого в установленому порядку	+	+	-
4.4. Наявність навчально-методичного забезпечення для кожної навчальної дисципліни навчального плану (%):	100	100	-
4.4.1. Навчальних і робочих програм навчальних програм дисциплін			

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
4.4.2. Планів семінарських, практичних занять, завдань для лабораторних робіт	100	100	-
4.4.3. Методичних вказівок і тематик контрольних, курсових робіт (проектів)	100	100	-
4.5. Наявність пакетів контрольних завдань для перевірки знань з дисциплін соціально-гуманітарної, фундаментальної та фахової підготовки (%)	100	100	-
4.6. Забезпеченість програмами всіх видів практик (%)	100	100	-
4.7. Наявність методичних указівок щодо виконання кваліфікаційних проектів, комплексних іспитів	+	+	-
4.8. Дидактичне забезпечення самостійної роботи студентів (у т.ч. з використанням інформаційних технологій), %	100	100	-
4.9. Наявність критеріїв оцінювання знань і вмінь студентів	+	+	-
5. Інформаційне забезпечення			
5.1. Забезпеченість студентів підручниками, навчальними посібниками, що містяться у власній бібліотеці (%)	100	100	-
5.2. Співвідношення посадкових місць у власних читальних залах до загального контингенту студентів (%)	5	6	+1
5.3. Забезпеченість читальних залів фаховими періодичними виданнями	3	13	+10
5.4. Можливість доступу викладачів і студентів до Інтернет як джерела інформації: - наявність обладнаних лабораторій - наявність каналів доступу	+ +	+ +	- -
6. Якісні характеристики підготовки фахівців			
6.1. Умови забезпечення державної гарантії якості вищої освіти:	100	100	-
- підвищення кваліфікації викладачів постійного складу за останні 5 років, %	100	100	-
- чисельність НПП, які обслуговують спеціальність, займаються удосконаленням навчально-методичного забезпечення, науковими дослідженнями, підготовкою підручників та навчальних посібників і працюють у навчальному закладі за основним місцем роботи, %	100	100	-
6.2. Результати освітньої діяльності (рівень підготовки фахівців), не менше:			
6.2.1. Рівень знань студентів з гуманітарної та соціально-економічної підготовки:			
- успішно виконані контрольні завдання, %	90	97,6	+7,6

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський

Назва показника	Норматив	Фактично	Відхилення
- якісно виконані контрольні завдання (на «відмінно» і «добре»), %	50	52,3	+2,3
6.2.2. Рівень знань студентів з природничо-наукової (фундаментальної) підготовки:			
- успішно виконані контрольні завдання, %	90	90,3	+0,3
- якісно виконані контрольні завдання (на «відмінно» і «добре»), %	50	51,3	+1,3
6.2.3. Рівень знань студентів зі спеціальної (фахової) підготовки:			
- успішно виконані контрольні завдання, %	90	100	+10
- якісно виконані контрольні завдання (на «відмінно» і «добре»), %	50	57,5	+7,5
6.3. Організація наукової роботи:			
- наявність у структурі навчального закладу наукових підрозділів та результатів їх діяльності	-	+	+
- участь студентів у науковій діяльності (наукова робота на кафедрах та в лабораторіях, участь у наукових конференціях конкурсах, виставках, профільних олімпіадах тощо)	-	+	+
6.4. Наявність органів студентського самоврядування	+	+	+

6 червня 2016 року

Голова експертної комісії

завідувач кафедри природо облаштування та гідромеліорацій Національного університету водного господарства та природокористування, доктор технічних наук, професор

А.М. Рокочинський

Член експертної комісії

Декан еколого-меліоративного факультету Дніпропетровського аграрно-економічного університету, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

А.В. Ткачук

З експертними висновками ознайомлений
ректор Херсонського Державного аграрного університету, професор

В.В. Базалій

Голова експертної комісії

А.М. Рокочинський